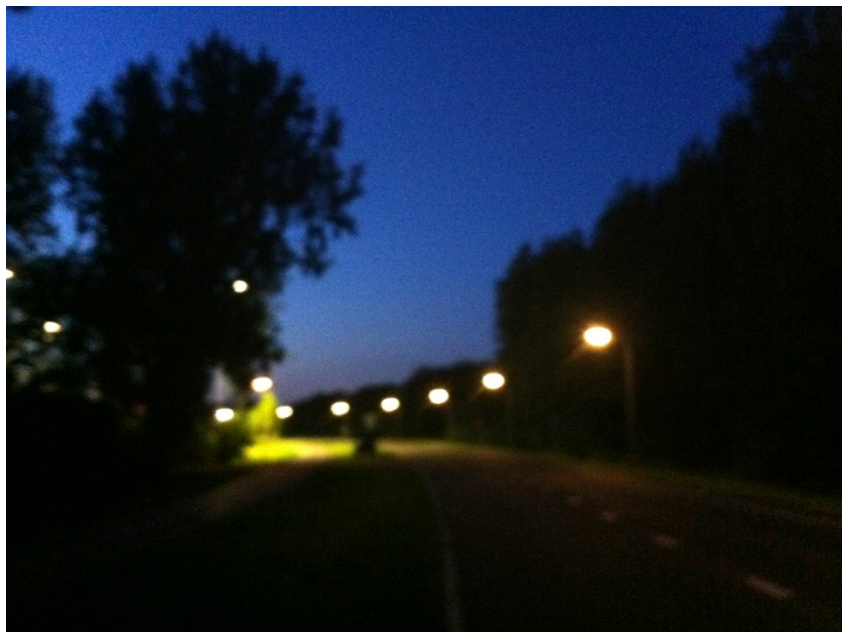

Soortenonderzoek

Gebruik van bomenrij Krom door vleermuizen

Rapportnummer 181302

Arjan van Duijvenboden, 28 juni 2013

Inhoud

Inleiding	3
Beschrijving plangebied	4
Omschrijving van de voorgenomen werkzaamheden	4
Onderzoek	5
Onderzoeksinspanning	5
Resultaten: Bureauonderzoek vleermuizen	5
Resultaten: Bureauonderzoek overige soorten	8
Resultaten: Veldonderzoek vleermuizen	9
Resultaten: Veldonderzoek overige soorten	9
Conclusie vleermuizen	10
Conclusie overige soorten	10
Advies	10
Afwijken van het advies	11
Zorgplicht	11
Gebruikte literatuur	12

Inleiding

De gemeente Katwijk wil een bomenrij tussen het Zuideinde en het recent gerealiseerd tennisterrein verwijderen, om het aan het zuideinde gelegen woonwagenkamp te kunnen vergroten. Een uitgevoerde natuurtoets gaf aan dat er mogelijk door vleermuizen gebruik wordt gemaakt van de bomenrij voor trek en migratie. De gemeente heeft Duijvenboden Natuur gevraagd hierover uitsluitsel te geven.

Beschrijving plangebied

De bomenrij ligt aan de rand van de bebouwde kom en vormt een scheiding tussen het woonwagengkamp en de tennisbaan. Het gaat om een smalle strook met een (onderbroken) dubbele rij hoge populieren. Er is weinig ondergroei.

Afbeelding 1: Bomenrij bij schemer met de tennisbaan ernaast

Omschrijving van de voorgenomen werkzaamheden

De gemeente Katwijk heeft het voornemen de bomenrij en ondergroei te verwijderen om zo het woonwagengkamp uit te kunnen breiden. Er worden door de gemeente geen nieuwe bomen geplant.

Onderzoek

Onderzoeksvraag: wordt de bomenrij gebruikt door vleermuizen en zou verwijdering van de bomenrij de functionaliteit van het leefgebied beïnvloeden?

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden is eerst gekeken welke rol de bomen voor vleermuizen zouden kunnen hebben. Vervolgens is dit gerelateerd aan de omgeving, bijvoorbeeld aan bomen die de specifieke functie van deze bomenrij aanvullen en opvangen.

Ook is in literatuur onderzocht welke soorten mogelijk gebruik kunnen maken van de bomenrij.

Vervolgens is aan de hand van het Vleermuisprotocol 2013 onderzocht of het mogelijk gebruik van de bomenrij in de praktijk ook plaatsvindt.

Onderzoeksinspanning

Het bureau-onderzoek heeft plaatsgevonden door raadplegen van diverse literatuur en de website van de zoogdiervereniging. Bovendien is uiteraard de eigen gebieds- en soortenkennis ingezet.

Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden door in mei en juni 3 bezoeken af te leggen, waarbij een medewerker aan elke zijde van de bomenrij noteerde of er vleermuizen werden waargenomen met behulp van de batdetector en zichtwaarmening. Ook is de directe omgeving gescand.

Resultaten: Bureauonderzoek vleermuizen

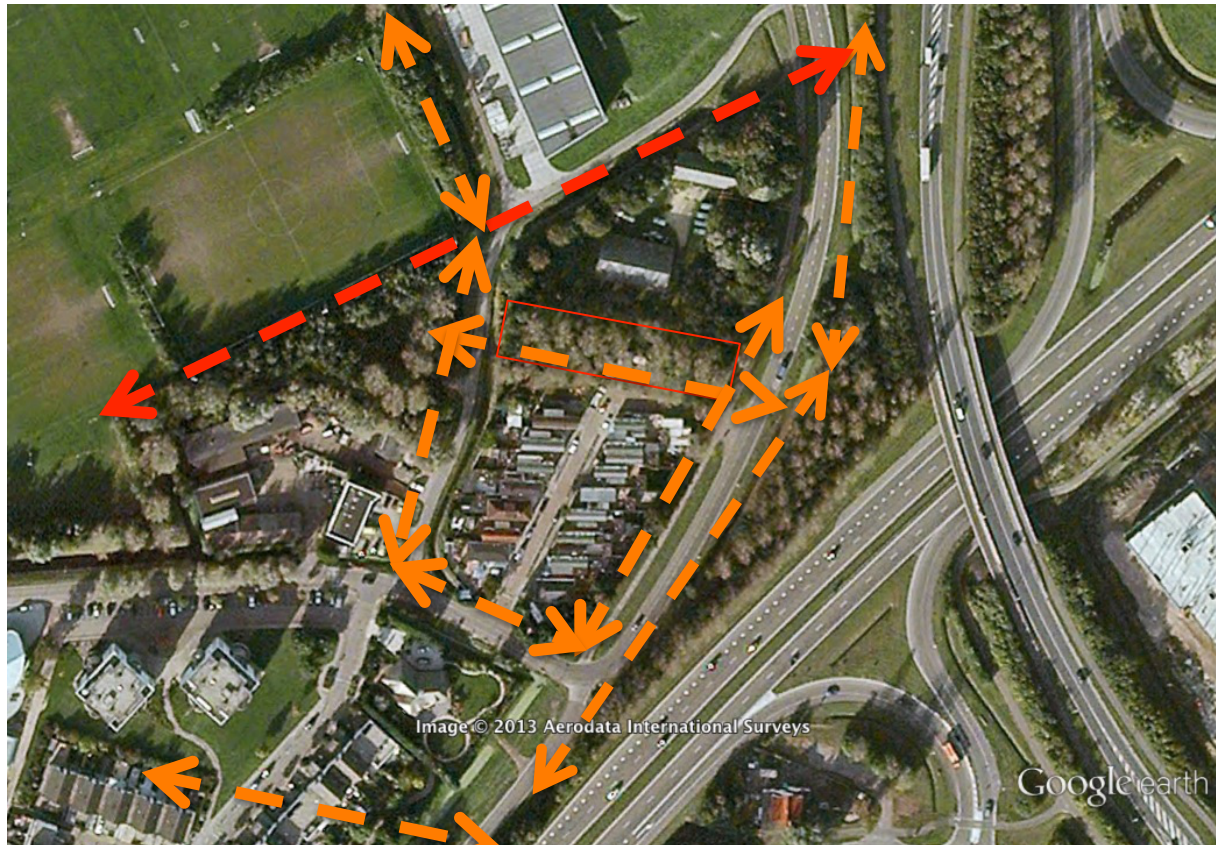
Van de locatie werd in de natuurtoets verondersteld dat deze gebruikt kan worden door vleermuizen als trek- en migratieroute. In het kustgebied zijn oost-west gelegen bomenrijen inderdaad belangrijk voor soorten die vanuit bunkers en landgoederen naar de polders trekken om daar te foerageren. In het voor- en najaar zijn de bomenrijen mogelijk belangrijk voor soorten die vanuit het leefgebied naar de overwinteringsplaats trekken, in dit geval bunkers in de duinen.

Echter, trek- en migratieroute net ten noorden van Katwijk leidt van een duingebied zonder oude bomen, landgoederen en bunkers naar de polders. Het is daarom erg onwaarschijnlijk dat de route een rol speelt als trekroute in het voor- of najaar.

Als migratieroute van dagverblijf naar foerageplaats kan de bomenrij een rol spelen voor gebouw bewonende soorten. Het gaat dan in deze regio om Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Ruige dwergvleermuis. Deze soorten kunnen op veel plaatsen in de omgeving verblijven en jagen vaak dicht bij de verblijfplaats. Migratie en jacht vinden plaats op lage hoogte bij bomen (beide Dwergvleermuizen) of iets hoger boven open veld (Laatvlieger).

Het is aannemelijk dat (een aantal van) deze 3 soorten gebruik maken van de beschutting van een bomenrij in de omgeving van de verblijfplaats om te migreren en te foerageren. Dat betekent echter niet dat die bomenrij essentieel is voor het functioneren van de leefomgeving.

In het geval van de betreffende bomenrij en omgeving aan het Zuideinde zien we het volgende (afbeelding 2).

Afbeelding 2: overzicht bomen in de directe omgeving van Zuideinde. Alle oranje gestippelde pijlen zijn mogelijke migratieroutes voor Gewone en Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Rood omlijnd is het plangebied, de te kappen bomenrij. De rode gestippelde migratieroute is door de aanleg van de tennisbaan deels verdwenen.

In afbeelding 2 is te zien dat de mogelijke verbinding in het plangebied een van de vele is. Bovendien is de afstand tussen de bomen van Zuideinde en de andere zijde van de Jonkerweg vrij groot. De afstand tussen de bomen aan de helmbergweg is veel kleiner en grenst aan een groter verblijfgebied (de wijk Rijnsoever). In afbeelding 3 en 4 zijn de twee plaatsen te zien.

Door de veel kleinere afstand en ook door de veel lagere hoeveelheid verkeer speelt de oversteekplaats Helmbergweg (onderste pijl op afbeelding 2) een veel belangrijker rol in het vleermuizenennetwerk dan de bomenrij in het plangebied.

Afbeelding 3: oversteekplaats Helmbergweg, met rechts de wijk Rijnsoever

Afbeelding 4: Oversteekplaats Jonckerweg thv Zuideinde, met rechts de eerste bomen van de te verwijderen bomenrij

Resultaten: Bureauonderzoek overige soorten

Het is niet waarschijnlijk dat het plangebied door andere beschermde soorten wordt gebruikt, waarvan de regionaal veel voorkomende soorten worden aangestipt:

- er is geen complete biotoop voor rugstreeppad, bovendien is er geen sprake van een pioniersituatie van kaal zand en plassen
- er is geen water, dus geen vissen
- de populieren zijn voor veel vogels ongeschikt als permanente hollenbroedplaats. Een kolonie (bv reiger of roek) in de toppen zou bekend zijn
- de verstoorde en voedselrijke situatie geeft zeer weinig kans op beschermde planten

Resultaten: Veldonderzoek vleermuizen

Omdat natuur zich niet altijd volgens theoretische lijnen beweegt (in dit geval letterlijk) is ook veldonderzoek gedaan met de batdetector.

Tijdens dit veldonderzoek zijn voornamelijk foeragerende Gewone dwergvleermuizen waargenomen die jaagden in de bomenrij rond het woonwagenkamp. Ook zijn migrerende vleermuizen waargenomen langs de bomenrij aan de andere zijde van de Jonckerweg, doorlopend langs de Helmbergweg (links in afb. 3 en 4).

Mogelijk staken enkele exemplaren ter hoogte van het zuidende de Jonckerweg over naar het plangebied.

Er zijn geen vleermuizen op grotere hoogte (boomtoppen populieren) waargenomen. Er zijn geen sociale roepen waargenomen.

Tijdens de veldbezoeken werd waargenomen dat de lichten van het tennisveld zeer veel licht verspreiden waardoor de bomenrij nog minder interessant is voor de lichtschuwe vleermuis (zie afb. 5)

Afbeelding 5: hoge lichtmasten van het tennispark verjagen gedurende de eerste uren duisternis veel vleermuizen

Resultaten: Veldonderzoek overige soorten

Tijdens het veldonderzoek zijn geen jaarrond beschermde nesten of beschermde soorten waargenomen.

Conclusie vleermuizen

De bomenrij in het plangebied heeft geen rol als trekroute in voor- of najaar en maar een beperkte rol in het lokale vleermuizen netwerk als foerageplaats en mogelijk migratieroute. Doordat echter een (waarschijnlijk) belangrijker verbinding (rood in afbeelding 2) voor vleermuizen recent is verwijderd is de rol van het plangebied mogelijk iets belangrijker geworden.

Er zijn maar weinig soorten ter plaatse waargenomen. Bovendien is door de lichtmasten van het tennispark de bomenrij gedurende de avond (tot 23.00) verlicht, waardoor vleermuizen hier niet (meer) jagen.

Het verwijderen van de bomenrij heeft daarom geen invloed op de functionaliteit van de omgeving voor vleermuizen. Herstel van de rode verbinding in afb. 2 zou echter een positief effect hebben op de leefomgeving van de vleermuizen.

Conclusie overige soorten

Door het verwijderen van de bomenrij worden behalve vleermuizen ook geen andere beschermde soorten geschaad.

Advies

De bomenrij aan het zuidende kan worden verwijderd zonder dat daar beschermde soorten door worden geschaad.

Wel moet worden voorkomen dat broedende vogels worden verstoord: doorgaans is werken buiten het broedseizoen (15 maart tot 15 juli) voldoende, maar ook buiten deze periode moet men alert zijn op broedende vogels.

De kwaliteit van het leefgebied voor vleermuizen kan worden vergroot door het herstellen van de bomenrij aan de Krom (rood op afbeelding 2).

Afwijken van het advies

Het ecologisch werkadvies in voorgaand hoofdstuk is opgesteld om te voorkomen dat er overtreding van de Ff-wet plaatsvindt. Soms kan door externe factoren het advies echter niet volledig in het werk worden ingepast. Er dient dan een deskundige (volgens de normen binnen de Ff-wet) te worden geraadpleegd. Deze kan bepalen of de veranderde werkzaamheden zo kunnen worden uitgevoerd dat de beschermde soorten niet worden geschaad. Afwijken van het advies is dus soms mogelijk, maar onder deskundige begeleiding.

Het uitsteken van beschermde planten, het vangen van beschermde dieren en het elders terugplaatsen gebeurt altijd onder begeleiding van en op aanwijzing van een ecologisch deskundig persoon met kennis van de betreffende soorten.

Zorgplicht

Altijd geldt de zorgplicht, die zegt dat dieren niet onnodig mogen worden verstoord of gedood. Het is verstandig de aannemer hiervan op de hoogte te stellen en bij een vermoeden van mogelijk overtreden van de Flora- en faunawet tijdens de werkzaamheden een ecooloog om advies te vragen.

Gebruikte literatuur

1. Anonymus: Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten, Ministerie van LNV
2. Anonymus: Protocol voor vleermuisinventarisaties, GaN, Zoogdierverseniging, NGB 2013
3. Anonymus: Natuurkalender tabel 3 Soorten, Ministerie van LNV, 2006
4. Grimmberger, Schober: Europese vleermuizen, Tirion, 2001
5. Lange, Twisk, Winden, Diepenbeek: Zoogdieren van West-Europa. KNNV, 1994
6. Broekhuizen et al: Atlas van de Nederlandse zoogdieren, KNNV, 1992
7. Diepenbeek: Veldgids Diersporen. KNNV, 1999
8. Heimans, Heinsius, Thijsse, Geïllustreerde flora van Nederland, Versluys, Amsterdam, 1983
9. Grarnweidner, paddenstoelen, Thieme, 1992
10. Nijssen, de Groot, De vissen van Nederland, KNNV, 1987
11. Brink, Ecologische atlas van de Dagvlinders van Noordwest Europa, Schuyt & co, 1992
12. Wynhoff, Swaay, van der Made, Veldgids Dagvlinders, KNNV, 1999
13. Kleukers en Krekels, Veldgids sprinkhanen en krekels, KNNV, 2004
14. Bellmann, Gids van Bijen, Wespen en Mieren, Tirion, 2003
15. Harde, Severda, Kevers, Thieme 1983
16. Bos, Wasscher, Veldgids Libellen, KNNV, 1997

